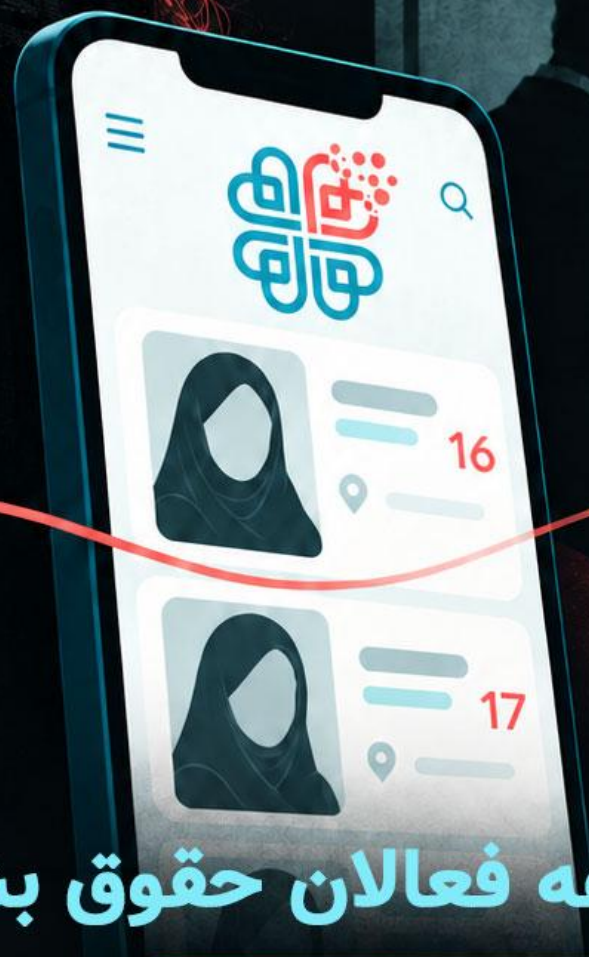

گزارش مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران از:

کودک همسری در عصر دیجیتال

گزارش

«آدم و حوا»

همسریابی برخط و ازدواج کودکان در ایران

به مناسبت روز جهانی دختر - ۱۹ مهر ۱۴۰۵

ترجمه کامل فارسی

Title: HRA NEW INVESTIGATION CHILD MARRIAGE IN THE DIGITAL AGE

Published by: Human Rights Activists (HRA)

ISBN: 979-8-9901571-8-7

Contact: info@hra-iran.org

© 2026 Human Rights Activists. All rights reserved.

September 2026

فهرست مطالب

مقدمه	۵
تحقیقات مجموعه فعالان حقوق بشر و یافته‌های کلیدی	۷
قوانین و سیاست‌های داخلی	۹
چارچوب حقوقی بین‌المللی	۱۱
مسئولیت دولت	۱۲
مجوز قانونی	۱۳
نظارت و پایش مقرراتی	۱۳
تبلیغ و تأیید حکومتی	۱۴
مشوق‌های مالی و حمایت مادی	۱۴
پیوندهای نهادی و امنیتی	۱۵
ارزیابی	۱۸
مسئولیت شرکت‌ها	۱۹
شرکت‌های فناوری آمریکایی چگونه به ترویج ازدواج کودکان در ایران کمک می‌کنند	۱۹
گوگل	۲۰
متا، اینستاگرام و تدرز	۲۱
مسئولیت پلتفرم‌ها و ارزیابی موشکافانه	۲۲
نتیجه‌گیری	۲۳
توصیه‌ها	۲۴
توصیه‌ها به دولت جمهوری اسلامی ایران	۲۴
توصیه‌ها به نهادهای سازمان ملل متحد و سازوکارهای بین‌المللی	۲۵
توصیه‌ها به شرکت‌های بین‌المللی فناوری	۲۵
توصیه‌ها به جامعه مدنی	۲۶
منابع و یادداشت‌ها	۲۷

مقدمه

در ۱۹ مهر ۱۴۰۵، روز جهانی دختر با شعار «به ازدواج کودکان پایان دهید و در حقوق دختران سرمایه‌گذاری کنید» گرامی داشته می‌شود.^۱ این فراخوان برای اقدام در ایران فوریت ویژه‌ای دارد؛ جایی که ازدواج کودکان همچنان یکی از نگرانی‌های جدی حقوق بشری است که به‌طور نامتناسبی دختران را تحت تأثیر قرار می‌دهد و آنان را در معرض آسیب‌هایی مادام‌العمر، از جمله مادری زودهنگام، وقفه در تحصیل، استثمار و خشونت قرار می‌دهد.

رشد سریع پلتفرم‌های برخت همسریابی دارای مجوز دولتی در ایران، سازوکارهای تازه‌ای ایجاد کرده است که از طریق آنها ازدواج کودکان می‌تواند تسهیل و عادی‌سازی شود. در سال ۱۳۹۹، مقام‌های ایرانی از وجود تنها یک پلتفرم همسریابی دارای مجوز خبر دادند. تا سال ۱۴۰۲، این تعداد به ۳۳ پلتفرم افزایش یافت^۲ و بنا بر گزارش‌ها، تا اوایل سال ۱۴۰۴ بیش از ۲۰۰ پلتفرم از این نوع با مجوز دولت فعالیت می‌کردند.^۳ گسترش این پلتفرم‌ها در بستر سیاست وسیع‌تری رخ داده است که در راستای اهداف جمعیتی حکومت، ازدواج و فرزندآوری در سنین پایین‌تر را تشویق می‌کند.

«آدم و حوا» یکی از این پلتفرم‌های همسریابی است. هدف اعلام‌شده آن، پیشبرد رهنمودهای رهبر جمهوری اسلامی ایران برای ترویج و گسترش ازدواج اسلامی و تشکیل خانواده بر اساس آموزه‌های اسلام و قرآن، با هدف نهایی دستیابی به جامعه اسلامی است.^۴ تحقیقات

شکل ۱: صفحه اصلی برنامه همسریابی «آدم و حوا» که قابلیت‌هایی از جمله «آکادمی»، «ارزیابی روان‌شناختی» و «ازدواج کن!» را نشان می‌دهد.

مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران (مجموعه فعالان حقوق بشر) نشان داد که افراد زیر ۱۸ سال می‌توانند از طریق این خدمت به‌عنوان همسر احتمالی ثبت و نمایش داده شوند، و نگرانی‌های دیگری را نیز درباره گردآوری

و انتشار عمومی اطلاعات همسریابی مربوط به کودکان شناسایی کرد. این یافته‌ها نه تنها درباره رویه‌های خود این پلتفرم، بلکه درباره چارچوب حکومتی‌ای که پلتفرم در آن فعالیت می‌کند و شرکت‌های فناوری‌ای که خدماتشان دسترسی به آن را تسهیل می‌کند نیز پرسش‌هایی جدی مطرح می‌کند.

ارزیابی ابعاد ازدواج کودکان به‌طور فزاینده‌ای دشوار شده است؛ زیرا آمار رسمی تولد بر اساس سن مادر دیگر به‌صورت عمومی در دسترس نیست و بسیاری از ازدواج‌های کودکان ممکن است ثبت نشوند یا به‌طور نادرست ثبت شوند.^۵ هم‌زمان، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» مصوب ۱۴۰۰ سیاست‌ها و مشوق‌های مالی برای ترغیب ازدواج و فرزندآوری زود هنگام را معرفی کرد و محیطی مقرراتی ایجاد کرد که فعالیت پلتفرم‌های برخت همسریابی را ممکن می‌سازد.^۶

این گزارش یافته‌های تحقیقات مجموعه فعالان حقوق بشر درباره «آدم و حوا» را ارائه می‌کند و چارچوب حقوقی، سیاستی و نهادی گسترده‌تری را که این پلتفرم در آن فعالیت می‌کند بررسی می‌کند. گزارش، نظام صدور مجوز دولتی، نظارت مقرراتی، تبلیغ و حمایت مالی، و نیز پیوندهای ظاهری با دستگاه امنیتی را مستند می‌سازد. همچنین مسئولیت شرکت‌های بین‌المللی فناوری را بررسی می‌کند که محصولات و خدماتشان این پلتفرم‌ها را توزیع یا میزبانی می‌کنند، برای آنها تبلیغ انجام می‌دهند یا به شکل دیگری دسترسی به آنها را تسهیل می‌کنند.

تحقیقات مجموعه فعالان حقوق بشر و یافته‌های کلیدی

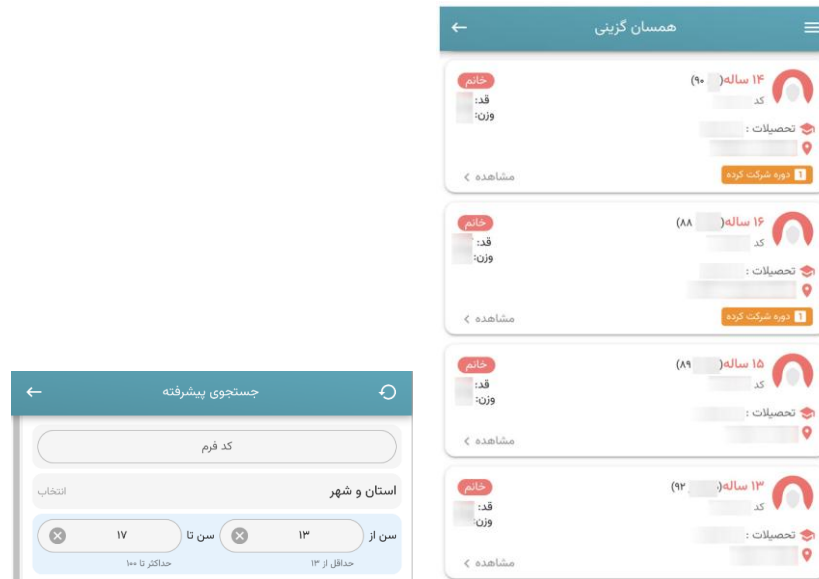

بر اساس شرایط استفاده «آدم و حوا»، زنان باید بالای ۱۵ سال و مردان بالای ۱۸ سال باشند تا بتوانند حساب کاربری ایجاد کنند.^۷ با این حال، تحقیقات مجموعه فعالان حقوق بشر نشان داد که افراد زیر ۱۵ سال نیز به‌عنوان همسر احتمالی در این پلتفرم نمایش داده می‌شوند. مجموعه فعالان حقوق بشر دریافت که هنگام ایجاد پروفایل همسریابی، سامانه سال تولدی را که با سنی به پایینی ۱۲ سال مطابقت دارد، بدون هیچ هشدار یا مانع ویژه سنی می‌پذیرد.^۸ این پلتفرم به والدین اجازه می‌دهد برای فرزندان خود پروفایل ایجاد کنند؛ امری که راه دیگری برای ورود افراد زیر ۱۸ سال به سامانه همسریابی، بدون اینکه خودشان حساب کاربری ایجاد کنند، فراهم می‌کند.^۹

شکل ۲: اعلام ازدواجی که «آدم و حوا» در ۱۳ شهریور ۱۴۰۵ منتشر کرد و در آن عروسی ۱۶ ساله و دامادی ۲۳ ساله معرفی شده‌اند.

در قابلیت جست‌وجوی همسر احتمالی در این پلتفرم، حداقل سنی که می‌توان بر اساس آن فیلتر کرد ۱۳ سال است. تا ۱۳ مهر ۱۴۰۵، جست‌وجو برای دختران ۱۳ تا ۱۷ ساله به سقف نمایش ۱۰۰ پروفایلی

پلتفرم رسید؛ امری که نشان می‌دهد ممکن است پروفایل‌های بیشتری فراتر از موارد نمایش داده‌شده وجود داشته باشد.^{۱۰} در میان نتایج، پروفایل‌هایی از یک دختر ۱۳ ساله و یک دختر ۱۴ ساله دیده می‌شد.^{۱۱} همین جست‌وجو برای پسران ۱۲ پروفایل نشان داد: ۱۱ نفر ۱۷ ساله و یک نفر ۱۶ ساله بودند. این یافته‌ها هم حضور و هم قابل مشاهده بودن افراد زیر ۱۸ سال را در سامانه همسریابی نشان می‌دهد و بیانگر آن است که دختران در سنین پایین‌تر به‌طور قابل ملاحظه‌ای بیشتر در معرض قرار دارند.

شکل ۳: جست‌وجوی پیشرفته «آدم و حوا» که برای همسران احتمالی ۱۳ تا ۱۷ ساله فیلتر شده است (چپ) و نتایج جست‌وجو که پروفایل دخترانی ۱۴، ۱۶، ۱۵ و ۱۳ ساله را نمایش می‌دهد (راست).

کاربران هنگام ثبت حساب کاربری، پرسشنامه همسریابی مفصلی را تکمیل می‌کنند که طیف گسترده‌ای از اطلاعات شخصی، از جمله سال تولد، محل سکونت، تحصیلات، پایبندی مذهبی، دیدگاه‌های سیاسی، پوشش و ظاهر فیزیکی، تعامل با جنس مخالف و ترجیحات سبک زندگی را درخواست می‌کند. کاربران همچنین فرمی درباره «انتظارات» خود از همسر احتمالی، از جمله معیارهای مذهبی و سیاسی، تکمیل می‌کنند و می‌توانند یک خودارزیابی شامل ویژگی‌هایی مانند ظاهر فیزیکی، سبک زندگی و خصوصیات شخصی، و میزان میل جنسی خود را نیز پر کنند. بررسی مجموعه فعالان حقوق بشر هیچ پرسشی نیافت که به‌طور مشخص به تمایل فرد به ازدواج بپردازد یا بلوغ و آمادگی او برای ازدواج را ارزیابی کند. این پاسخ‌ها هنگام مرور و جست‌وجو در پایگاه داده پلتفرم، حتی بدون ورود به حساب کاربری، قابل مشاهده‌اند و مجموعه فعالان حقوق بشر هیچ تمایز آشکاری میان اطلاعات نمایش داده‌شده برای افراد زیر ۱۸ سال و بزرگسالان مشاهده نکرد. مجموعه فعالان حقوق بشر همچنین دریافت که کانال‌های «آدم و حوا» در «ایتا»،^{۱۲} یک پیام‌رسان مورد استفاده در ایران، و در «تلگرام»^{۱۳} نسخه‌های خلاصه‌شده‌ای از فرم‌های همسریابی تکمیل‌شده، از جمله فرم‌های افراد زیر ۱۸ سال، را به‌عنوان آگهی همسر احتمالی منتشر می‌کنند که شامل برخی جزئیات شخصی است و کاربران علاقه‌مند را به خدمت همسریابی هدایت می‌کند.

The image displays three screenshots of a mobile application interface. The first two screenshots show a 'جذبیات فرم' (Attraction Form) with various questions related to gender identity and sexual orientation. The third screenshot shows a 'نتیجه آزمون' (Test Result) screen with a table of results.

ویژگی	نمره فرد به خود
زیبایی و جذابیت چهره	
تناسب اندام	
خوش صدایی	
خوش پوشی در خانه	
خوش پوشی در جامعه	
نظافت شخصی	
میل جنسی	
هوش و دکاوت	
اهمیت به تغذیه سالم	
اهمیت به ورزش	
فن بیان	
انجام امور خانه	
خونسردی	
امیدواری	
دست و دل بازی	
مهربانی	

شکل ۴: تصاویری از پروفایل همسریابی یک دختر ۱۵ ساله. تصویر سمت چپ بخشی از جزئیات پروفایل او، از جمله باورها و اعمال مذهبی، پوشش و آرایش، و تعامل با جنس مخالف را نشان می‌دهد. تصویر میانی «انتظارات» او از همسر احتمالی، از جمله معیارهای مذهبی، اجتماعی و سیاسی، مانند ترجیح فردی که از نظر سیاسی «انقلابی» (طرفدار جمهوری اسلامی) معرفی شده باشد، را نشان می‌دهد. تصویر سمت راست «خودارزیابی» او را نشان می‌دهد که در آن خود را از نظر ویژگی‌هایی از جمله ظاهر فیزیکی، سبک زندگی و خصوصیات شخصی، و نیز میزان میل جنسی‌اش ارزیابی کرده است.

قوانین و سیاست‌های داخلی

محیط حقوقی و سیاستی که در آن پلتفرم‌های همسریابی گسترش یافته‌اند، از جمله پلتفرم‌هایی که در آنها افراد زیر ۱۸ سال به‌عنوان همسر احتمالی معرفی می‌شوند، ارتباط نزدیکی با سیاست‌های جمعیتی اعلام‌شده ایران دارد. در شرایطی که نگرانی‌ها درباره کاهش رشد جمعیت و نرخ باروری افزایش یافته بود، ایران از سال ۲۰۰۵^{۱۴} به بعد به‌طور فزاینده‌ای اهداف جمعیت‌افزایانه را در پیش گرفت؛ روندی که سرانجام به تصویب «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» در سال ۱۴۰۰^{۱۵} انجامید. این قانون، ضمن محدود کردن دسترسی به خدمات باروری و تنظیم خانواده، اقداماتی را برای رفع موانع ازدواج و فرزندآوری در بر می‌گیرد. همسو با این اهداف جمعیتی، برنامه پنج‌ساله هفتم توسعه ایران اهدافی از جمله کاهش میانگین سن ازدواج و افزایش نرخ باروری تعیین کرده است.^{۱۶}

ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی ایران ازدواج دختران از ۱۳ سالگی و پسران از ۱۵ سالگی را مجاز می‌داند.^{۱۷} ازدواج زیر این سنین نیز از نظر قانونی ممکن است، مشروط بر اینکه ولی کودک اجازه دهد، ازدواج به مصلحت کودک

تشخیص داده شود و دادگاه صالح آن را تأیید کند.^{۱۸} بنابراین، در ایران حداقل سن مطلق که ازدواج زیر آن ممنوع باشد وجود ندارد. آمار رسمی نشان داد که ۲۱ درصد از ازدواج‌های ثبت‌شده در ایران در سال ۱۴۰۰ مربوط به دختران زیر ۱۸ سال بوده^{۱۹} و ۵ درصد از ازدواج‌ها در سال ۱۳۹۹ دختران زیر ۱۵ سال را در بر می‌گرفته است.^{۲۰} اگرچه قانون مدنی رضایت به ازدواج را الزامی می‌داند،^{۲۱} استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر، ازدواج فرد زیر ۱۸ سال را با توانایی ارائه رضایت کامل، آزادانه و آگاهانه ناسازگار می‌دانند.^{۲۲}

خود «آدم و حوا» نیز برای توضیح حضور افراد زیر ۱۸ سال در این پلتفرم همسریابی به همین چارچوب حقوقی استناد کرده است. محمدحسین اصغری، مدیرعامل این پلتفرم، اظهار کرده است که چون قانون ایران ازدواج دختران از ۱۳ سالگی و پسران از ۱۵ سالگی را مجاز می‌داند، پلتفرم موظف است متقاضیان در این بازه‌های سنی را بپذیرد.^{۲۳}

ازدواج کودکان، دختران را در معرض خطرهای مضاعف مرتبط با بارداری و مادری زودهنگام قرار می‌دهد. داده‌های منتشرشده از سوی سازمان ثبت احوال ایران در سال ۱۴۰۱، مربوط به دوره فروردین تا اسفند ۱۴۰۰، نشان می‌دهد که دست‌کم ۶۹,۱۰۳ نوزاد از مادران ۱۰ تا ۱۹ ساله متولد شده‌اند؛ از این میان، ۱,۴۷۴ نوزاد از مادران ۱۰ تا ۱۴ ساله بوده‌اند.^{۲۴} با وجود پیامدهای جدی بارداری نوجوانان برای سلامت و حقوق کودک، معاون وزیر بهداشت ایران در مهر ۱۴۰۳ از حذف محدودیت‌های سنی بارداری از دستورالعمل‌های سلامت خبر داد و سنین ۱۵ تا ۴۹ سال را دامنه مناسب سن باروری اعلام کرد.^{۲۵}

حکومت همچنین اقداماتی را با عنوان تقویت حمایت از کودکان اتخاذ کرده

شکل ۵: پروفایل همسریابی یک دختر ۱۴ یا ۱۵ ساله که در کانال عمومی تلگرام «آدم و حوا» آگهی شده است. این پست اطلاعات شخصی او، از جمله محل سکونت، ویژگی‌های ظاهری، تحصیلات، اعمال مذهبی، پوشش و استفاده از آرایش را ارائه می‌کند و کاربران علاقه‌مند را به نصب برنامه «آدم و حوا» برای درخواست معرفی و وساطت همسریابی هدایت می‌کند.

است؛ از جمله تدابیر حفاظتی مرتبط با حضور کودکان در فضای مجازی و تعهدات علنی درباره رفاه آنان.^{۲۶} با این حال، این تلاش‌ها هم‌زمان با قوانین و سیاست‌های جمعیتی‌ای اجرا می‌شوند که ازدواج و فرزندآوری در سنین پایین‌تر را تشویق می‌کنند. تنش حاصل میان تعهدات مربوط به حمایت از کودک و سیاست‌های ازدواج و

جمعیت حکومت، کودکان، به‌ویژه دختران را در معرض همان آسیب‌هایی قرار می‌دهد که چارچوب‌های حمایتی یادشده برای پیشگیری از آنها طراحی شده‌اند.

چارچوب حقوقی بین‌المللی

ایران عضو چند معاهده مهم بین‌المللی در زمینه حمایت از حقوق کودکان است؛ از جمله کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، کنوانسیون سازمان بین‌المللی کار درباره بدترین اشکال کار کودک (کنوانسیون شماره ۱۸۲) و کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت.^{۳۷} برخی هنجارهای حمایت از کودک نیز ممکن است، مستقل از تصویب معاهده یا حق شرط، به‌عنوان حقوق بین‌الملل عرفی برای دولت‌ها الزام‌آور باشند.

بر اساس کنوانسیون حقوق کودک، به‌طور کلی هر فرد زیر ۱۸ سال کودک محسوب می‌شود و با توجه به سن و آسیب‌پذیری خود از حمایت‌ها و حقوق ویژه برخوردار است.^{۳۸} استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر، ۱۸ سالگی را حداقل سن مناسب برای ازدواج تعیین می‌کنند.^{۳۹} ازدواج کودکان به‌طور نامتناسبی دختران را تحت تأثیر قرار می‌دهد و آنان را با خطر بیشتر خشونت، استثمار، بارداری زودهنگام، وقفه در تحصیل و محرومیت اقتصادی و اجتماعی مادام‌العمر روبه‌رو می‌کند.

یکی از اصول بنیادین چارچوب بین‌المللی حقوق کودک این است که در همه اقدامات مرتبط با کودکان، منافع عالی‌ه کودک باید از ملاحظات اصلی باشد.^{۴۰} دولت‌ها همچنین موظف‌اند تدابیر مناسب برای حمایت از کودکان در برابر همه اشکال خشونت جسمی یا روانی، سوءاستفاده و استثمار اتخاذ کنند.^{۴۱} این تعهدات، خطرهای ناشی از رفتار بازیگران خصوصی، از جمله بنگاه‌های تجاری و ارائه‌دهندگان خدمات دیجیتال، را نیز در بر می‌گیرد.^{۴۲}

ازدواج کودکان می‌تواند حمایت‌های مقرر در حقوق بین‌المللی کار در برابر استثمار را نیز فعال کند. کنوانسیون شماره ۱۸۲ سازمان بین‌المللی کار، دولت‌ها را ملزم می‌کند بدترین اشکال کار کودک، از جمله بردگی، رویه‌های مشابه بردگی و دیگر اشکال استثمار کودکان را ممنوع و حذف کنند.^{۴۳} هرچند ازدواج کودک به‌خودی‌خود در چارچوب این کنوانسیون یکی از بدترین اشکال کار کودک محسوب نمی‌شود، شرایطی که در بستر چنین ازدواجی

پدید می‌آید می‌تواند مشمول این حمایت‌ها باشد؛ از جمله کار اجباری، رویه‌های مشابه بردگی یا استثمار جنسی.^{۳۴}

مسئولیت دولت

حقوق بین‌المللی بشر دولت‌ها را ملزم می‌کند حقوق افراد تحت صلاحیت خود را محترم بشمارند، از آنها حمایت کنند و زمینه تحققشان را فراهم آورند؛ از جمله با اتخاذ تدابیر مناسب برای حفاظت در برابر نقض حقوق توسط اشخاص ثالث مانند بنگاه‌های تجاری.^{۳۵} مسئولیت دولت به‌عنوان متعهد اصلی، زمانی که ارائه خدمات مؤثر بر بهره‌مندی از حقوق بشر را خصوصی‌سازی کند یا به کسب‌وکارها واگذار کند، از بین نمی‌رود.^{۳۶} اگرچه دولت‌ها عموماً مسئول نقض‌هایی که بازیگران خصوصی مرتکب می‌شوند نیستند، ممکن است در صورتی که اقدامات مناسب برای پیشگیری، تحقیق، مجازات یا جبران چنین نقض‌هایی را انجام ندهند، تعهدات بین‌المللی خود را نقض کنند.^{۳۷} جدا از این موضوع، رفتار یک بازیگر خصوصی در برخی شرایط می‌تواند طبق قواعد مسئولیت دولت به دولت منتسب شود؛ از جمله هنگامی که آن بازیگر بنا بر دستور، یا تحت هدایت یا کنترل دولت عمل می‌کند.^{۳۸}

سیاست ایران به‌صراحت خواستار ازدواج کودکان نیست. با این حال، اقداماتی برای تشویق ازدواج و فرزندآوری در سنین پایین‌تر در چارچوب حقوقی‌ای وجود دارد که ازدواج زیر ۱۸ سال را مجاز می‌داند. حکومت همچنین نظامی برای صدور مجوز، تنظیم‌گری، نظارت و تبلیغ پلتفرم‌های برخط همسریابی ایجاد کرده است؛ از جمله پلتفرم‌هایی که در آنها افراد زیر ۱۸ سال به‌عنوان همسر احتمالی معرفی می‌شوند. بخش‌های بعدی این اشکال دخالت دولت را از منظر مجوز قانونی، نظارت مقرراتی، تبلیغ در رسانه دولتی و حمایت مالی بررسی می‌کنند.

مجوز قانونی

ماده ۳۷ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، وزارت ورزش و جوانان را موظف می‌کند با همکاری سازمان تبلیغات اسلامی به «مراکز فعال در انتخاب همسر» مجوز بدهد و به این ترتیب چارچوب قانونی رسمی برای صدور مجوز خدمات همسریابی ایجاد می‌کند.^{۳۹}

در سال ۱۴۰۰، دولت ایران «همدم» را به‌عنوان نخستین برنامه همسریابی مورد تأیید حکومت معرفی کرد. این برنامه توسط مؤسسه فرهنگی تبیان، وابسته به سازمان تبلیغات اسلامی، توسعه یافته بود.^{۴۰} «آدم و حوا» توسط «رشد اسلامی صنعت و فناوری» (رصف) توسعه یافت و در همان چارچوب مقرراتی مجوز گرفت.^{۴۱} برخورداری این پلتفرم از مجوز دولتی، فعالیت‌های آن را درون یک نظام رسمی مجوزدهی و نظارت حکومتی قرار می‌دهد.

نظارت و پایش مقرراتی

ماده ۲۸ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰، مسئولیت نظارت بر محتوای برخط مرتبط با «ازدواج بهنگام» و فرزندآوری را به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی واگذار می‌کند.^{۴۲} این وزارتخانه همچنین موظف است برای تنظیم و کنترل محتوای برخط مرتبط با

سیاست‌های جمعیتی و خانواده با مرکز ملی فضای مجازی و سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران هماهنگ باشد.^{۴۳} گزارش تحقیقی فیلترواج نشان داده است که پلتفرم‌های همسریابی دارای مجوز موظف‌اند هر ماه گزارشی شامل ثبت‌نام‌های جدید کاربران، از جمله سن متقاضیان، و ازدواج‌های تسهیل‌شده را به وزارت ورزش و جوانان ارائه کنند.^{۴۴}

این چارچوب گزارش‌دهی اجباری نشان می‌دهد که، در صورت اجرای عملی الزامات گزارش‌دهی، مقام‌های حکومتی در موقعیتی قرار دارند که اطلاعات مربوط به سن متقاضیان ثبت‌شده در پلتفرم‌های دارای مجوز را

دریافت کنند. وجود چنین سازوکار نظارتی، به‌ویژه در مواردی که افراد زیر ۱۸ سال به‌عنوان همسر احتمالی نمایش داده می‌شوند، اهمیت ویژه‌ای دارد و این پرسش را مطرح می‌کند که مقام‌ها چه اطلاعاتی دارند یا منطقاً باید داشته باشند و در واکنش چه اقداماتی، اگر اصولاً اقدامی انجام شود، اتخاذ می‌کنند.

تبلیغ و تأیید حکومتی

بند «ب» ماده ۲۸ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، برخی تبلیغات تجاری یا ترویج خانواده‌های دارای دو فرزند یا کمتر را محدود می‌کند و با اختصاص زمان پخش بیشتر، تبلیغ خانواده‌های دارای سه فرزند یا بیشتر را تشویق می‌کند. ماده ۲۹ نیز صداوسیما را موظف می‌کند دست‌کم ۱۰ درصد از بودجه تولید خود را به «پویانمایی، مستند، فیلم و مجموعه» با محور «رشد و جوانی جمعیت» اختصاص دهد.^{۴۵}

در چنین بستر سیاستی گسترده‌ای، رسانه‌های دولتی «آدم و حوا» را به‌طور فعال در چند شبکه تلویزیونی صداوسیما تبلیغ کرده‌اند؛ تبلیغاتی که به افزایش ثبت‌نام در این پلتفرم کمک کرده است.^{۴۶} در اردیبهشت ۱۴۰۴، یکی از مجریان صداوسیما از «همه دختران و پسران مجرد» خواست در «آدم و حوا» ثبت‌نام کنند.^{۴۷} در مرداد ۱۴۰۵، برنامه «عصر خانواده» صداوسیما بار دیگر جوانان را به استفاده از این پلتفرم ترغیب کرد.^{۴۸} خود «آدم و حوا» نیز پوشش تلویزیون دولتی درباره این پلتفرم را بایگانی کرده و به‌عنوان بخشی از محتوای عمومی خود منتشر می‌کند.^{۴۹}

شکل ۷: تبلیغ «آدم و حوا» در برنامه «عصر خانواده» از تلویزیون دولتی صداوسیما.

حوا» نیز پوشش تلویزیون دولتی درباره این پلتفرم را بایگانی کرده و به‌عنوان بخشی از محتوای عمومی خود منتشر می‌کند.^{۴۹}

مشوق‌های مالی و حمایت مادی

دخالت حکومت به مشوق‌های مالی در حمایت از سیاست‌های گسترده‌تر ازدواج و جمعیت نیز تسری دارد. بر اساس ماده ۳۱ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، چند نهاد دولتی - از جمله وزارت کشور، وزارت ورزش و جوانان، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان تبلیغات اسلامی - قانوناً موظف‌اند دست‌کم ۳۰ درصد از

بودجه خود را به سازمان‌های مردم‌نهادی اختصاص دهند که اهدافی مانند تسهیل ازدواج جوانان، تشویق فرزندآوری و تقویت خانواده در چارچوبی مذهبی را دنبال می‌کنند.^{۵۰} بر اساس لایحه بودجه ۱۴۰۴ ایران، این ردیف بودجه حدود ۱۸۰ میلیارد تومان (معادل تقریبی ۱/۸۶ میلیون دلار آمریکا) بوده است.^{۵۱} فیلترواج گزارش داده است که تنها در اسفند ۱۴۰۳، «آدم و حوا» از محل ثبت‌نام‌ها و ازدواج‌های گروه‌های سنی زیر ۲۰ سال و زیر ۱۵ سال، ۱۷ میلیارد تومان (معادل تقریبی ۱۷۵ هزار دلار آمریکا) دریافت کرده است.^{۵۲}

ماده ۶۸ همین قانون همچنین پرداخت وام‌های ازدواج و فرزندآوری با ماهیت تقریباً بدون بهره به زوج‌های واجد شرایط را الزامی می‌کند. ساختار این وام‌ها برای زوج‌های جوان‌تر مزایای مالی بیشتری فراهم می‌کند. در سال ۱۴۰۴، زوج‌ها می‌توانستند در مجموع تا ۶۰۰ میلیون تومان (معادل تقریبی ۶,۲۰۰ دلار آمریکا) وام ازدواج دریافت کنند؛ این رقم در صورتی که سن عروس کمتر از ۲۳ سال و سن داماد کمتر از ۲۵ سال بود، به ۷۰۰ میلیون تومان (معادل تقریبی ۷,۲۰۰ دلار آمریکا) افزایش می‌یافت. این مقررات بخشی از نظام گسترده‌تر مشوق‌های مالی است که از طریق آن حکومت ازدواج و تشکیل خانواده در سنین پایین‌تر را تشویق می‌کند.^{۵۳}

پیوندهای نهادی و امنیتی

«آدم و حوا» به‌عنوان یکی از ابتکارهای «جمعیت امام رضایی‌ها»^{۵۴} فعالیت می‌کند؛ سازمانی که حسین یکتا، از فرماندهان ارشد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، آن را بنیان نهاده و هدایت می‌کند.^{۵۵} یکتا مستقیماً در «آدم و حوا» نقش داشته است: در یک ویدیوی تبلیغاتی پلتفرم حضور دارد^{۵۶} و وبسایت رسمی او بازدید سال ۱۴۰۴ وی از دفتر این مجموعه را ثبت کرده است؛ بازدید که در آن از تلاش‌ها برای تسهیل ازدواج جوانان حمایت کرد.^{۵۷} اتحادیه اروپا و چند کشور اروپایی یکتا را در ارتباط با نقض‌های جدی حقوق بشر، از جمله حمایت علنی او از خشونت علیه معترضان در اوایل سال ۱۴۰۵، تحریم کرده‌اند.^{۵۸} در جریان جنگ

شکل ۸: تصویر حسین یکتا و نشان جمعیت امام رضایی‌ها، آن‌گونه که در وبسایت «آدم و حوا» نمایش داده شده است.

بعدی با ایالات متحده و اسرائیل، یکتا در فروردین ۱۴۰۵ در تلویزیون دولتی ایران ظاهر شد و عملاً خواستار مشارکت کودکان در جنگ شد.^{۵۹} جداگانه، ادعا شده است که یکتا بر فعالیت‌های پول‌شویی مورد استفاده برای

تأمین مالی عملیات سپاه و سرکوب حکومتی نظارت دارد.^{۶۰} او سفرهای فعالی دارد؛ از جمله سفرهایی در سال ۱۴۰۵ به عراق^{۶۱} و لبنان^{۶۲} در حمایت از شبکه‌های سیاسی و ایدئولوژیک همسو با ایران در منطقه.

جمعیت امام رضایی‌ها همچنین پیوندهای سازمانی و نیروی انسانی قابل توجهی با آستان قدس رضوی دارد؛ بنیادی قدرتمند که تحت کنترل رهبر جمهوری اسلامی است و از سال ۱۴۰۰ تحت تحریم ایالات متحده قرار دارد.^{۶۳} هرچند جمعیت امام رضایی‌های کنونی ظاهراً شخصیت حقوقی جداگانه‌ای دارد، شبکه پیشین «امام رضایی‌ها» در سال ۱۳۹۶ و در ارتباط نزدیک با بنیاد کرامت رضوی،^{۶۴} بازوی خدمات اجتماعی آستان قدس رضوی، شکل گرفت. پست‌های تلگرامی ابراهیم رئیسی، تولیت وقت آستان قدس، ستاد «امام رضایی‌ها» را نهادی معرفی می‌کردند که توسط بنیاد کرامت رضوی ایجاد شده است؛^{۶۵} گزارش‌ها نیز از مشارکت در برنامه‌های مشترک و استفاده از دفاتر و شبکه‌های داوطلبی آستان قدس رضوی حکایت دارند.^{۶۶} حسین یکتا در تأسیس بنیاد کرامت رضوی نقش داشت^{۶۷} و پس از تأسیس جمعیت امام رضایی‌ها نیز در هیئت‌مدیره آن باقی ماند. داوود صالحی در سال ۱۳۹۷ با عنوان «جانشین فرمانده» «امام رضایی‌ها» معرفی شد و تا شهریور ۱۴۰۵ به‌عنوان مدیرعامل جمعیت امام رضایی‌ها ثبت شده است.

اسناد رسمی ثبت شرکت‌ها همچنین نقش جعفر حسینی یکتا (با نام دیگر امیرعلی حسینی یکتا)^{۶۸}، فرزند حسین یکتا، را هم در جمعیت امام رضایی‌ها و هم در «آدم و حوا» ثبت کرده‌اند. در سال ۱۳۹۸، او با نام جعفر به‌عنوان عضو علی‌البدل نخستین هیئت‌مدیره جمعیت امام رضایی‌ها^{۶۹} و در سال ۱۳۹۹ به‌عنوان عضو اصلی نخستین هیئت‌مدیره «آدم و حوا» منصوب شد.^{۷۰} او با نام امیرعلی به‌عنوان مدیرعامل جمعیت امام رضایی‌ها منصوب شد.^{۷۱}

شکل ۹: محتوای تبلیغاتی «آدم و حوا» در اینستاگرام که دکتر رضا آذریان را عضو تیم علمی آن معرفی می‌کند و وابستگی‌های او به مراکز مشاوره آستان قدس رضوی را شرح می‌دهد.

افراد مرتبط با آستان قدس رضوی در توسعه برنامه‌های همسریابی و آموزشی «آدم و حوا» نیز نقش داشته‌اند. این پلتفرم دکتر رضا آذریان، رئیس مرکز جامع مشاوره آستان قدس رضوی که در ساختار بنیاد کرامت رضوی فعالیت می‌کند، و دکتر عباس پسندیده، که از یک دهه همکاری با این مرکز سخن گفته است، را به‌عنوان اعضای هیئت علمی «آدم و حوا» معرفی می‌کند. بر اساس اطلاعات پلتفرم، آذریان بر تدوین روش‌شناسی همسریابی آن نظارت کرده و آذریان و پسندیده برنامه آموزشی آن را توسعه داده‌اند.^{۷۲}

«آدم و حوا» همچنین «بنیاد ملی خانواده» را به‌عنوان سازمان حامی و شریک معرفی می‌کند. رئیس و عضو مؤسس آن، جمال آبرومند،^{۷۳} از فرماندهان ارشد سابق سپاه پاسداران است که پیش‌تر سمت‌های ارشدی در بنیاد تعاون سپاه داشته است.^{۷۴} بنیاد تعاون سپاه از سال ۱۳۸۹ تحت تحریم‌های ایالات متحده قرار دارد.^{۷۵} نام آبرومند همچنین در گزارش‌هایی درباره امور مالی «هلدینگ یاس» وابسته به سپاه و ترتیبات مالی ادعایی مرتبط با نیروی قدس مطرح شده است.^{۷۶} این گزارش‌ها اثبات نمی‌کنند که چنین فعالیت‌هایی به بنیاد ملی خانواده یا «آدم و حوا» مربوط بوده‌اند، اما پیشینه نهادی آبرومند زمینه بیشتری درباره شبکه افراد و سازمان‌های حامی این پلتفرم فراهم می‌کند.

شکل‌گیری جمعیت امام رضایی‌ها پس از سال ۱۳۹۶ هم‌زمان با افزایش فشار حکومت بر سازمان‌های مستقل جامعه مدنی و تلاش‌های گسترده‌تر برای افزایش تنظیم‌گری و نظارت بر فعالیت‌های اجتماعی و بشردوستانه رخ داد. این عرصه پیش‌تر «جمعیت امام علی» را نیز در بر می‌گرفت؛ سازمان مردم‌نهاد مستقل، برجسته و باسابقه‌ای که فعالیت‌هایش به‌طور مشخص به ازدواج کودکان و دیگر آسیب‌های متوجه کودکان می‌پرداخت. در سال ۱۴۰۰، دادگاهی در تهران حکم انحلال آن را صادر کرد.^{۷۷} سازمان‌های حقوق بشری به‌طور مشخص

ظهور جمعیت امام رضایی‌ها را در بستر همین محدود شدن فضای جامعه مدنی توصیف کرده‌اند؛ نهادی مورد تأیید حکومت که جایگزینی برای سازمان‌های مستقل مردم‌نهاد فراهم می‌کند.^{۷۸}

ارزیابی

مجموع این عوامل نشان می‌دهد که ازدواج کودکان تسهیل‌شده از طریق «آدم و حوا» حاصل رفتار منفرد یک بازیگر خصوصی نیست. این پلتفرم درون نظامی از سیاست‌های حکومتی، مجوز قانونی، نظارت مقرراتی، تبلیغ رسانه‌ای دولتی و مشوق‌های مالی با هدف تشویق ازدواج و تشکیل خانواده در سنین پایین‌تر فعالیت می‌کند و هم‌زمان در شبکه‌ای سازمانی قرار دارد که ارتباط نزدیکی با نهادهای حکومتی و امنیتی دارد.

این رویه‌ها صرفاً نشان‌دهنده ناکامی در تنظیم‌گری نیستند، بلکه بازتاب‌دهنده چارچوب سیاستی فعالی هستند که اهداف جمعیتی را بر منافع عالیه کودک مقدم می‌دارد. حکومت از طریق صدور مجوز، نظارت و تبلیغ پلتفرم‌های همسریابی‌ای که افراد زیر ۱۸ سال در آنها حضور دارند، و نیز از طریق سیاست‌هایی که ازدواج و فرزندآوری زودهنگام را تشویق می‌کنند، به ایجاد محیطی کمک می‌کند که در آن ازدواج کودکان تسهیل و عادی‌سازی می‌شود. این وضعیت نگرانی‌های جدی درباره مسئولیت حکومت، بر اساس حقوق بین‌المللی بشر، در قبال نقض‌های حاصل از آن نسبت به حقوق کودکان ایجاد می‌کند.

مسئولیت شرکت‌ها

شرکت‌های فناوری آمریکایی چگونه به ترویج ازدواج کودکان در ایران کمک می‌کنند

مدت دوره: ۱۷۰ دقیقه
۴ جلسه

دوره آموزشی ۶۰ خطای نابودگر رابطه جنسی با همسر
مدرس: دکتر سید کمیل حسینی

۶۰ خطایی که باید هرکسی برای حفظ کیفیت رابطه جنسی بدون
۱۷۰ دقیقه ۹۴۹,۰۰۰ تومان

شرکت‌های بین‌المللی فناوری که برای «آدم و حوا» خدمات میزبانی، توزیع یا زیرساخت ارتباطی فراهم می‌کنند، مسئولیتی مستقل دارند که حقوق بشر را محترم بشمارند و آثار نامطلوب حقوق بشری مرتبط با محصولات و خدمات خود را شناسایی، پیشگیری و کاهش دهند و در موارد مقتضی برای جبران آنها اقدام کنند. این مسئولیت مستقل از اراده یا توانایی حکومت ایران برای اجرای تعهدات حقوق بشری خود وجود دارد.^{۷۹}

شکل ۱۰: یکی از دوره‌های ارائه‌شده در پلتفرم «آدم و حوا» با عنوان «اشتباهاتی که همه باید برای حفظ کیفیت رابطه جنسی بدانند». چهار درس از این دوره حضور افراد زیر ۱۸ سال در یک پلتفرم همسریابی بدون ایجاد حساب کاربری قابل دسترسی است.

نگرانی‌های به‌ویژه جدی درباره حفاظت از کودکان ایجاد می‌کند. همان‌گونه که در بالا مستند شد، «آدم و حوا» امکان معرفی و ازدواج افراد زیر ۱۸ سال را فراهم و آن را ترویج می‌کند. این پلتفرم همچنین دارای یک آکادمی برخط با ۱۰۰ ساعت^{۸۰} محتوای آموزشی است که بخشی از آن بدون داشتن حساب کاربری یا احراز سن قابل دسترسی است و موضوعاتی درباره روابط جنسی و رضایت جنسی را نیز در بر می‌گیرد.^{۸۱} ترکیب حضور افراد زیر ۱۸ سال در یک خدمت همسریابی با دسترسی ظاهراً نامحدود به محتوای مرتبط با ازدواج و مسائل جنسی، این پرسش را مطرح می‌کند که آیا پلتفرم تدابیر حفاظتی کافی متناسب با سن دارد و آیا میان محتوای مخصوص بزرگسالان و کودکان به‌طور مناسب تفکیک قائل می‌شود.

گوگل

adamvahava

raaf.co

3.9

453 reviews

100K+

Downloads

Install

Share

Add to wishlist

You don't have any devices

سیاست گوگل پلی درباره «به خطر انداختن کودکان» مقرر می‌کند برنامه‌هایی که کاربران را از «ایجاد، بارگذاری یا توزیع محتوایی که استثمار یا سوءاستفاده از کودکان را تسهیل می‌کند» منع نکنند، مشمول حذف فوری هستند.^{۸۲} گوگل همچنین برای همه برنامه‌های اجتماعی و دوست‌یابی، صرف‌نظر از اینکه کاربران کودک داشته باشند یا نه، استانداردهای تقویت‌شده‌ای برای حفاظت از

شکل ۱۱: تصویری از صفحه «آدم و حوا» در فروشگاه گوگل پلی که رده‌بندی محتوایی «مناسب برای همه» را نشان می‌دهد.

کودکان تعیین کرده است تا از سوءاستفاده و استثمار جنسی کودکان، از جمله محتوا یا رفتاری که کودک را از نظر جنسی استثمار، مورد سوءاستفاده یا در معرض خطر قرار می‌دهد، پیشگیری شود.^{۸۳} برای برنامه‌هایی که کارکرد اصلی آنها دوست‌یابی یا همسریابی است، گوگل افزون بر این، توسعه‌دهندگان را ملزم می‌کند از قابلیت «محدودسازی دسترسی افراد زیر سن قانونی» در گوگل پلی استفاده کنند تا کاربران زیر ۱۸ سال نتوانند به محتوا و قابلیت‌های نامتناسب با سن دسترسی پیدا کنند.^{۸۴}

«آدم و حوا» از طریق گوگل پلی توزیع می‌شود، بیش از ۱۰۰ هزار بار دانلود شده و آخرین به‌روزرسانی آن در مهر ۱۴۰۴ بوده است. این برنامه با رده‌بندی محتوایی «مناسب برای همه»/ PEGI ۳ ثبت شده است؛ به این معنا که مناسب همه گروه‌های سنی معرفی می‌شود. گوگل توضیح می‌دهد که رده‌بندی‌های محتوایی فروشگاه پلی از طریق «ائتلاف بین‌المللی رده‌بندی سنی» (IARC) و بر اساس اطلاعاتی که توسعه‌دهنده در پرسشنامه رده‌بندی محتوا ارائه می‌کند تولید می‌شوند و توسعه‌دهندگان مسئول ارائه پاسخ‌های دقیق و به‌روزرسانی آنها در صورت تغییر محتوا یا قابلیت‌های مرتبط هستند.^{۸۵}

با توجه به اینکه کارکرد اصلی «آدم و حوا» همسریابی است، شرایط استفاده آن به زنان بالای ۱۵ سال اجازه ایجاد حساب کاربری می‌دهد، و یافته‌های مجموعه فعالان حقوق بشر نشان می‌دهد که با این حال افراد کم‌سن‌تر نیز پذیرفته و به‌عنوان همسر احتمالی نمایش داده می‌شوند، گوگل باید بررسی کند که آیا برنامه قابلیت الزامی محدودسازی دسترسی افراد زیر سن قانونی را اجرا کرده است یا نه و آیا فرایندهای احراز سن،

نحوه برخورد با پروفایل افراد زیر ۱۸ سال و میزان قابل مشاهده بودن آنها، کنترل‌های دسترسی و دیگر تدابیر حفاظتی با سیاست‌های گوگل‌پلی در زمینه ایمنی کودک و محتوای محدودشده بر اساس سن سازگار هستند. گوگل همچنین باید بررسی کند که آیا اطلاعات ارائه‌شده برای رده‌بندی IARC برنامه، ماهیت و کارکرد خدمت را به‌درستی منعکس می‌کند و آیا رده‌بندی فعلی «مناسب برای همه»/۳ PEGI همچنان مناسب است.

متا، اینستاگرام و تدرز

سیاست متا درباره استثمار انسان، محتوایی را که ازدواج اجباری، از جمله ازدواج کودکان، را تسهیل یا ترویج کند ممنوع می‌داند.^{۸۶} استانداردهای جامعه متا همچنین محتوایی را که از کودک‌آزاری غیرجنسی تمجید یا حمایت کند، آن را ترویج یا تبلیغ کند، برای آن دستورالعمل ارائه دهد یا مشارکت در آن را تشویق کند، ممنوع می‌کند.^{۸۷}

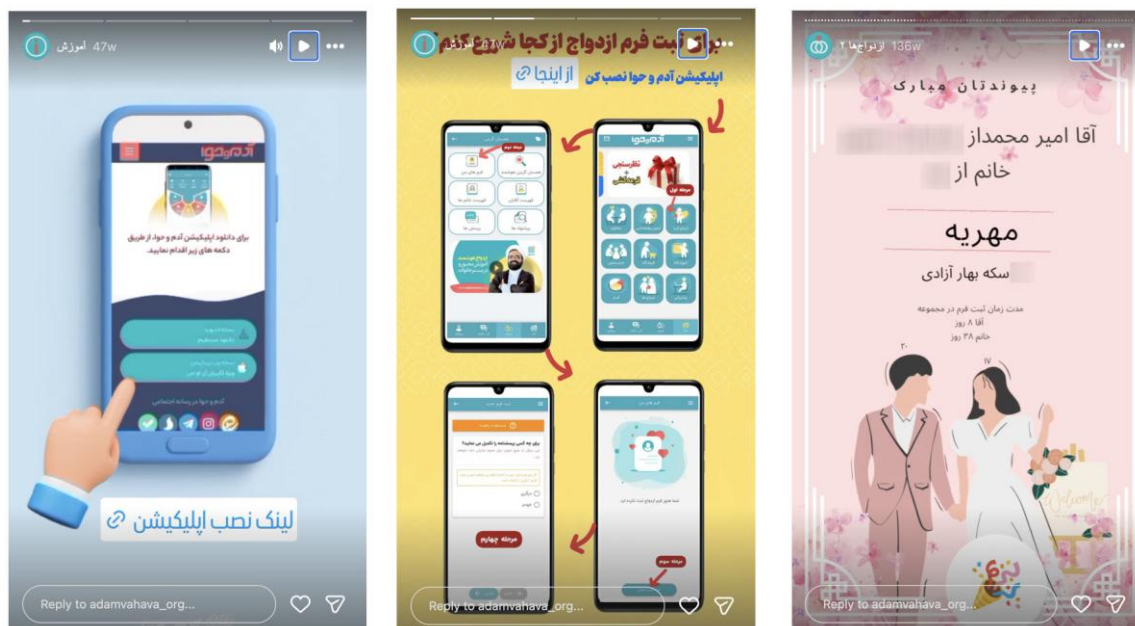
این سیاست‌ها با توجه به پرونده‌ای که هیئت نظارت متا در سال ۱۴۰۳ بررسی کرد اهمیت ویژه‌ای دارند. پرونده مربوط به ویدیویی بود که در آن یک آرایشگر به یک کودک‌عروس ۱۴ ساله ایرانی خدمات زیبایی ارائه می‌کرد. هیئت نظارت تصمیم متا برای حذف محتوا را تأیید کرد و به این نتیجه رسید که ارائه خدمات توسط آرایشگر نوعی

شکل ۱۲: تصویری از بخش بالای صفحه اینستاگرام

کمک مادی بوده است که ازدواج کودک و استثمار او را «آدم و حوا».

تسهیل کرده است.^{۸۸} این تصمیم به‌ویژه از آن جهت اهمیت دارد که نحوه اعمال سیاست متا درباره استثمار انسان را در قبال رفتاری نشان می‌دهد که به‌طور مادی از ازدواج یک کودک ایرانی حمایت کرده است.

«آدم و حوا» تا مهر ۱۴۰۵ یک حساب اینستاگرام با حدود ۱۹۲ هزار دنبال‌کننده و نزدیک به ۸۰۰ پست داشته است.^{۸۹} صفحه آن در تدرز نیز نزدیک به ۱۰ هزار دنبال‌کننده دارد.^{۹۰} با توجه به شواهد مستندشده در این گزارش مبنی بر اینکه «آدم و حوا» افراد زیر ۱۸ سال را به‌عنوان همسر احتمالی نمایش می‌دهد، و از آنجا که «آدم و حوا» از اینستاگرام و تدرز برای تبلیغ خدمات همسریابی خود و هدایت کاربران به پلتفرم استفاده می‌کند، متا باید بررسی کند که آیا چنین فعالیتی نیز به همین ترتیب ازدواج کودکان را تسهیل می‌کند یا در آن نقش دارد و بر اساس سیاست‌های قابل اعمال خود اقدامات مناسب را انجام دهد.

شکل ۱۳: تصاویری از حساب اینستاگرام «آدم و حوا». دو پست سمت چپ به کاربران اینستاگرام آموزش می‌دهند که چگونه به برنامه همسریابی «آدم و حوا» دسترسی پیدا کنند، آن را دانلود و استفاده کنند، از جمله چگونه مراحل فرایند همسریابی پلتفرم را طی کنند. پست سمت راست ازدواجی میان یک دختر ۱۷ ساله و یک مرد ۳۰ ساله را اعلام می‌کند که از طریق «آدم و حوا» تسهیل شده است.

مسئولیت پلتفرم‌ها و ارزیابی موشکافانه

شواهد مستندشده در این گزارش نگرانی‌های جدی درباره نحوه برخورد «آدم و حوا» با افراد زیر ۱۸ سال در خدمت همسریابی خود ایجاد می‌کند. پرسش‌های مرتبط با حفاظت از کودک فقط به این محدود نیست که آیا پلتفرم سن کاربران را به‌طور مؤثر احراز می‌کند یا نه؛ بلکه شامل این نیز می‌شود که آیا قواعد احراز شرایط، فرایندهای همسریابی، شیوه‌های انتشار و کنترل‌های دسترسی آن به اندازه کافی کودکان را از معرفی شدن یا مورد تماس قرار گرفتن به‌عنوان همسر احتمالی محافظت می‌کند. در دسترس بودن محتوای جنسی و مربوط به روابط بدون کنترل سنی مبتنی بر حساب کاربری، بر شدت این نگرانی‌ها می‌افزاید.

شرکت‌هایی که نقش مستندی در توزیع یا تبلیغ «آدم و حوا» دارند باید در ارتباط با خدماتی که ارائه می‌کنند ارزیابی موشکافانه مناسب در حوزه حقوق بشر و حفاظت از کودکان انجام دهند. به‌طور مشخص، گوگل به‌عنوان توزیع‌کننده برنامه اندرویدی «آدم و حوا» از طریق گوگل‌پلی، و متا که «آدم و حوا» از پلتفرم‌های اینستاگرام و تدرز آن برای تبلیغ خدمات خود و هدایت کاربران به آن استفاده می‌کند، باید بررسی کنند آیا محصولاتشان به ایجاد خطر برای کودکان کمک می‌کند و آیا سیاست‌های ایمنی قابل اعمال به‌طور مؤثر اجرا می‌شوند یا نه.

گوگل و متا هر دو واحدهای تخصصی «اعتماد و ایمنی» دارند و از متخصصان تعدیل محتوا و ایمنی کودک استفاده می‌کنند. خدمات همسریابی در حوزه‌های قضایی مانند ایران، که در آنها ازدواج زیر ۱۸ سال همچنان از نظر قانونی مجاز است و ازدواج کودکان ادامه دارد، خطرهای شدیدتری برای حفاظت از کودک ایجاد می‌کنند و مستلزم نظارت دقیق‌تر و ارزیابی موشکافانه تقویت‌شده هستند.

روابط مالی و سازمانی مستندشده در بخش‌های دیگر این گزارش، پرسش‌های جداگانه‌ای درباره رعایت تحریم‌ها نیز ایجاد می‌کنند. هرگاه اطلاعات معتبر از پیوند احتمالی میان یک برنامه، مالکان یا ذی‌نفعان آن و اشخاص یا نهادهای تحریم‌شده حکایت داشته باشد، شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات فناورانه یا تجاری باید غربالگری مناسب تحریم‌ها و ارزیابی موشکافانه تقویت‌شده انجام دهند. این بررسی باید مالکیت و کنترل، ذی‌نفعان مالی، روابط قراردادی مرتبط و این موضوع را در بر گیرد که آیا ارائه خدمات می‌تواند طبق رژیم‌های تحریمی قابل اعمال، منفعت اقتصادی مستقیم یا غیرمستقیم ممنوعی ایجاد کند.

بنابراین، گوگل و متا باید هم خطرهای مرتبط با حفاظت از کودک و هم در موارد قابل اعمال، خطرهای مرتبط با تحریم‌ها را که از خدمات ارائه‌شده آنها به «آدم و حوا» ناشی می‌شود، ارزیابی کنند.

نتیجه‌گیری

در روز جهانی دختر در سال ۱۴۰۵، فراخوان برای پایان دادن به ازدواج کودکان باید سامانه‌های دیجیتالی را نیز در بر گیرد که از طریق آنها کودکان می‌توانند به‌عنوان همسر احتمالی در معرض دید و دسترس قرار گیرند. پرونده «آدم و حوا» نشان می‌دهد که همسریابی دیجیتال چگونه می‌تواند با سیاست حکومتی تلاقی پیدا کند و ازدواج کودکان در ایران را تسهیل و عادی‌سازی کند. حکومت با مجاز دانستن ازدواج زیر ۱۸ سال، ایجاد مشوق برای ازدواج و فرزندآوری زودهنگام و صدور مجوز و تبلیغ پلتفرم‌های همسریابی‌ای که افراد زیر ۱۸ سال در آنها به‌عنوان همسر احتمالی ظاهر می‌شوند، شرایطی ایجاد کرده است که در آن نقض حقوق کودکان می‌تواند از طریق زیرساخت‌های دیجیتال تسهیل شود. گسترش پلتفرم‌های همسریابی مورد تأیید حکومت یک ناکامی منفرد نیست و نگرانی‌ها درباره استمرار جنایت علیه بشریتِ آزار و تعقیب جنسیتی در ایران را، که پیش‌تر توسط مجموعه فعالان حقوق بشر مستند و گزارش شده است، تقویت می‌کند.^{۹۱}

مسئولیت شرکت‌های فناوری نیز در این زمینه مطرح است. شرکت‌هایی که «آدم و حوا» را توزیع یا میزبانی می‌کنند، برای آن تبلیغ انجام می‌دهند یا به شکل دیگری دسترسی به آن را تسهیل می‌کنند، منابع لازم را برای شناسایی و رسیدگی به خطرهای متوجه کودکان در اختیار دارند؛ از جمله تیم‌های تخصصی اعتماد و ایمنی و تخصص در ایمنی کودک. هرگاه شواهد معتبر نشان دهد کودکان به‌عنوان همسر احتمالی معرفی می‌شوند، انجام ارزیابی موشکافانه واقعی در زمینه حقوق بشر و حفاظت از کودکان ضروری است.

بنابراین، پایان دادن به ازدواج کودکان نه تنها مستلزم بررسی قوانین و سیاست‌هایی است که آن را مجاز می‌کنند، بلکه نیازمند بررسی دقیق نهادها، فضای رسانه‌ای و فناوری‌هایی است که می‌توانند به گسترش آن کمک کنند. در روزی که به پیشبرد حقوق دختران اختصاص دارد، پرونده «آدم و حوا» بر ضرورت اطمینان از این امر تأکید می‌کند که پلتفرم‌های دیجیتال به سازوکار دیگری برای قرار دادن کودکان در معرض ازدواج، استثمار و آسیب تبدیل نشوند.

توصیه‌ها

توصیه‌ها به دولت جمهوری اسلامی ایران

- حداقل سن ازدواج را به ۱۸ سال افزایش دهد. قانون مدنی باید اصلاح شود تا ۱۸ سالگی، بدون استثنا بر مبنای اجازه دادگاه یا ولی، حداقل سن مطلق ازدواج برای همه جنسیت‌ها باشد.
- حق کودکان به رضایت کامل، آزادانه و آگاهانه را به رسمیت بشناسد. قوانین داخلی باید، مطابق با استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر، به رسمیت بشناسند که افراد زیر ۱۸ سال فاقد اهلیت حقوقی لازم برای ارائه رضایت کامل، آزادانه و آگاهانه به ازدواج هستند.
- فعالیت پلتفرم‌های همسریابی‌ای را که افراد زیر ۱۸ سال را ثبت یا نمایش می‌دهند تعلیق کند. مجوز پلتفرم‌های همسریابی‌ای که افراد زیر ۱۸ سال را ثبت، نمایش یا تبلیغ می‌کنند باید فوراً تعلیق یا لغو شود.
- مقررات حفاظت از کودکان در فضای برخط را تقویت کند. خدمات همسریابی دارای مجوز باید ملزم به اجرای احراز سن قابل اتکا، کنترل‌های دسترسی مؤثر و تدابیر حفاظتی در برابر دسترسی افراد زیر ۱۸ سال به محتوای جنسی‌سازی‌شده شوند.
- نمایش عمومی پروفایل افراد زیر ۱۸ سال را ممنوع کند. باید تضمین شود که پروفایل افراد زیر ۱۸ سال منتشر نشود و برای همسران احتمالی، کاربران ناشناس یا عموم مردم قابل مشاهده نباشد.

توصیه‌ها به نهادهای سازمان ملل متحد و سازوکارهای بین‌المللی

• **نظارت بر ازدواج کودکان در ایران را تقویت کنند.** کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد باید از بررسی پیش روی وضعیت ایران در یکصد و دومین نشست خود در دی ۱۴۰۵ برای بررسی قوانین ازدواج ایران، سیاست‌های جمعیت‌افزایانه، و صدور مجوز، نظارت و تبلیغ حکومتی پلتفرم‌های همسریابی دیجیتالی که افراد زیر ۱۸ سال در آنها به‌عنوان همسر احتمالی معرفی می‌شوند استفاده کند و اقدامات مشخصی برای جلوگیری از به‌کارگیری این پلتفرم‌ها در تسهیل ازدواج کودکان توصیه کند. گزارشگران ویژه مرتبط نیز باید این موضوعات را در چارچوب مأموریت‌های خود بررسی کنند.

• **ازدواج کودکان را به‌عنوان بخشی از تحلیل آزار و تعقیب جنسیتی بررسی کنند.** هیئت حقیقت‌یاب سازمان ملل متحد درباره ایران و دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد باید بررسی کنند که سیاست‌ها و نهادهای حکومتی تسهیل‌کننده یا عادی‌ساز ازدواج کودکان چگونه به الگوهای گسترده‌تر آسیب و تبعیض مبتنی بر جنسیت کمک می‌کنند؛ از جمله در ارزیابی احتمال تحقق آزار و تعقیب به‌عنوان جنایت علیه بشریت.

• **با نهادهای حکومتی مرتبط تعامل کنند.** سازوکارهای سازمان ملل باید نقش نهادهای حکومتی، از جمله سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و مقام‌های مسئول صدور مجوز و نظارت بر پلتفرم‌های همسریابی، را در تبلیغ یا نظارت بر خدماتی بررسی کنند که از طریق آنها افراد زیر ۱۸ سال به‌عنوان همسر احتمالی معرفی می‌شوند.

توصیه‌ها به شرکت‌های بین‌المللی فناوری

• **توزیع را تا زمان بررسی ایمنی کودک تعلیق کنند.** هرگاه شواهد معتبر نشان دهد یک خدمت همسریابی به افراد زیر ۱۸ سال اجازه ثبت‌نام یا نمایش به‌عنوان همسر احتمالی می‌دهد، فروشگاه‌های برنامه و دیگر پلتفرم‌های توزیع باید فوراً توزیع آن خدمت را تا انجام بررسی ایمنی کودک و حقوق بشر تعلیق کنند. توزیع تنها زمانی باید از سر گرفته شود که ارائه‌دهنده وجود تدابیر مؤثر برای جلوگیری از دسترسی افراد زیر ۱۸ سال به قابلیت‌های همسریابی یا نمایش آنان از طریق این قابلیت‌ها را اثبات کند.

• **ارزیابی موشکافانه تقویت‌شده‌ای در زمینه حقوق بشر و حفاظت از کودکان انجام دهند.** خدمات همسریابی و دوست‌یابی که در حوزه‌های قضایی مجازکننده ازدواج زیر ۱۸ سال فعالیت می‌کنند، باید از منظر حفاظت از کودکان پرخطر تلقی شوند؛ به‌ویژه زمانی که شواهد نشان می‌دهد افراد زیر ۱۸ سال در این خدمات حضور دارند.

• **الزامات سنی، سازوکارهای احراز هویت و سن، و کنترل‌های دسترسی را ارزیابی کنند.** هم حداقل سن اعلام‌شده خدمات و هم کارآمدی سازوکارهای احراز هویت و سن کاربران باید ارزیابی شود. همچنین باید بررسی شود که آیا پلتفرم‌های میزبان یا توزیع‌کننده «آدم و حوا» سازوکارهای مؤثری برای جلوگیری از نمایش افراد زیر ۱۸ سال به‌عنوان همسر احتمالی و ممانعت از دسترسی کودکان به محتوای جنسی نامناسب یا محتوای مرتبط با روابط دارند.

• **بازبینی مستقل رده‌بندی‌های سنی را الزامی کند.** فروشگاه‌های برنامه، به‌ویژه در مورد برنامه‌های دوست‌یابی و همسریابی، باید اظهارات توسعه‌دهندگان درباره رده‌بندی سنی را، هم پیش از انتشار و هم پس از به‌روزرسانی‌های اساسی، به‌طور مستقل با محتوای واقعی، قابلیت‌ها، قواعد احراز شرایط و خطرهای برنامه برای کودکان مقایسه و ارزیابی کنند. توصیف‌های خود توسعه‌دهندگان نباید به‌تنهایی تعیین‌کننده رده‌بندی سنی یک برنامه باشد.

• **فعالیت‌های توزیعی و تبلیغاتی را بازبینی کند.** باید ارزیابی شود که آیا میزبانی، توزیع در فروشگاه‌های برنامه، تبلیغات، ترویج در شبکه‌های اجتماعی، زیرساخت ارتباطی یا دیگر خدمات به تسهیل یا عادی‌سازی ازدواج کودکان کمک می‌کند یا نه.

• **از تخصص‌های ویژه استفاده کند.** باید اطمینان حاصل شود که تیم‌های اعتماد و ایمنی، ایمنی کودک، حقوق بشر و تیم‌های حقوقی مرتبط، شواهد معتبر درباره حضور افراد زیر ۱۸ سال در پلتفرم‌های همسریابی را بررسی و بر اساس سیاست‌های قابل اعمال اقدام مناسب را تعیین کنند.

• **ارزیابی موشکافانه درباره تحریم‌ها و مالکیت انجام دهند.** مالکیت، کنترل، ذی‌نفعان مالی و روابط نهادی مرتبط باید ارزیابی شود تا مشخص شود آیا ارائه خدمات می‌تواند به منفعت اقتصادی مستقیم یا غیرمستقیم ممنوع برای اشخاص یا نهادهای تحریم‌شده منجر شود.

• **رده‌بندی محتوا و طبقه‌بندی دسترسی را بازبینی کنند.** باید اطمینان حاصل شود که برنامه‌های همسریابی که افراد زیر ۱۸ سال در آنها حضور دارند به‌گونه‌ای طبقه‌بندی نشوند که سن یا خطرهای مربوط به حفاظت از کودک در آن خدمت را نادرست بازنمایی کند.

توصیه‌ها به جامعه مدنی

• **از پایش و مستندسازی مستقل حمایت شود.** منابع مشخصی برای پژوهش، پایش دیجیتال و مستندسازی بازمانده‌محور درباره ازدواج کودکان و خطرهای مربوط به حفاظت از کودک در پلتفرم‌های همسریابی برخط اختصاص یابد.

• **ایمنی و عاملیت کودکان آسیب‌دیده در اولویت قرار گیرد.** پژوهش و فعالیت‌های دادخواهانه‌ای که دختران و دیگر کودکان متأثر از ازدواج کودکان را در بر می‌گیرد باید با رویکردهای حساس به کودک و بازمانده‌محور انجام شود تا خطر شناسایی، اقدام تلافی‌جویانه یا آسیب بیشتر به حداقل برسد.

• **همکاری میان‌بخشی تقویت شود.** همکاری میان سازمان‌های حقوق کودک، گروه‌های حقوق زنان، سازمان‌های حقوق دیجیتال، کارشناسان تحریم و پژوهشگران سیاست‌گذاری فناوری باید افزایش یابد تا نقطه تلاقی ازدواج کودکان، سیاست حکومتی و زیرساخت دیجیتال مستند شود.

• **با شرکت‌های فناوری بر اساس شواهد مستند تعامل شود.** شواهد معتبر درباره خطرهای مربوط به حفاظت از کودکان در اختیار پلتفرم‌ها، فروشگاه‌های برنامه و دیگر شرکت‌های فناوری قرار گیرد و آنها به ارائه پاسخ‌های شفاف در برابر نگرانی‌های شناسایی‌شده ترغیب شوند.

نابع و یادداشت‌ها

۱. سازمان ملل متحد، «روز جهانی دختر»، ۱۹ مهر. <https://www.un.org/en/observances/girl-child-day>
۲. مریم دهکردی، «کلاهبرداری عاشقانه: تقلب در همسریابی چگونه در ایران در حال گسترش است»، ایران‌وایر، ۷ خرداد ۱۴۰۴. <https://iranwire.com/en/features/141560-the-love-scam-how-matchmaking-fraud-is-growing-in-iran/>
۳. سلماز ایکدر، «پلتفرم‌های دیجیتال تسهیل‌کننده ازدواج کودکان در ایران»، فیلترواج، ۱۹ تیر ۱۴۰۴. <https://filter.watch/english/2025/07/10/investigative-report-may-2025-child-marriage-promotion-on-domestic-platforms/>
۴. آدم و حوا، صفحه اصلی، <https://adamvahava.org/>
۵. «ایران برای پنهان کردن تولد ۱۵۰۰ نوزاد از دختران زیر ۱۵ سال در سال گذشته، آمار را حذف کرد»، ایران اینترنشنال، ۲۷ شهریور ۱۴۰۳. <https://www.iranintl.com/en/202409082849>
۶. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، مصوب ۲۴ آبان ۱۴۰۰، کتابخانه حقوقی دادیار. <https://dadyar.org/library/laws/family-population-support-law-1400>
۷. آدم و حوا، «شرایط و ضوابط»، ماده ۲.۲. <https://adamvahava.org/terms>
۸. «به گفته یک روزنامه، وبسایت همسریابی ایرانی ازدواج کودکان را تسهیل می‌کند»، ایران اینترنشنال، ۲ آذر ۱۴۰۴. خبرنگاران روزنامه شرق توانستند بدون هیچ محدودیتی یک پروفایل کامل برای یک دختر ۱۳ ساله ایجاد کنند.
۹. آدم و حوا، «شرایط و ضوابط»، ماده ۱۰.۱.۴.
۱۰. ایکدر، «پلتفرم‌های دیجیتال تسهیل‌کننده ازدواج کودکان در ایران». فیلترواج دریافت که نزدیک به ۱۷ درصد از پروفایل‌های منتشرشده در «آدم و حوا» طی یک دوره شش‌ماهه در سال ۱۴۰۴ متعلق به افراد زیر ۱۸ سال بوده است.
۱۱. «پشت پرده کلیپ «ازدواج آرامش»: دخترپچه‌های ۱۰ ساله در سایت آدم و حوا با وساطت مادرشان دنبال شوهر می‌گردند»، اقتصادآنلاین، ۸ آذر ۱۴۰۴. رسانه‌های ایرانی درباره حضور کودکان در این پلتفرم گزارش داده‌اند؛ از جمله پروفایل یک دختر ۱۰ ساله که بنا بر گزارش‌ها مادرش او را ثبت کرده بود.
۱۲. آدم و حوا، «فرم‌های ازدواج آدم و حوا»، ایتا، forms_adamvahava. https://eitaa.com/forms_adamvahava
۱۳. آدم و حوا، «فرم‌های ازدواج آدم و حوا»، تلگرام، forms_adamvahava. https://telegram.me/s/forms_adamvahava/4013
۱۴. خدیجه اسدی‌سروستانی و توماس سوبوتکا، «چرخش جمعیت‌افزایانه در سیاست‌های جمعیتی ایران و پیامدهای نامطلوب احتمالی آن بر حقوق باروری، سلامت و نابرابری: یک مرور روایی انتقادی»، Sexual and Reproductive Health Matters، دوره ۳۱، شماره ۱ (۱۴۰۲): ۲۲۵۷۰۷۵، <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10578100/>. doi:10.1080/26410397.2023.2257075
۱۵. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، ۱۴۰۰. <https://shenasname.ir/laws/7640-%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D8%A7%D8%B2-%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%88%D8%A7%D8%AF%D9%87-%D9%88-%D8%AC%D9%88%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%AC%D9%85%D8%B9%DB%8C%D8%AA>
۱۶. جمهوری اسلامی ایران، «قانون برنامه پنج‌ساله هفتم توسعه». <https://nezamat.ir/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%A8%D8%B1%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87-%D9%87%D9%81%D8%AA%D9%85-%D9%BE%DB%8C%D8%B4%D8%B1%D9%81%D8%AA-%D8%AC%D9%85%D9%87%D9%88%D8%B1%DB%8C-%D8%A7%D8%B3%D9%84%D8%A7%D9%85/>
۱۷. جمهوری اسلامی ایران، قانون مدنی، ماده ۱۰۴۱. <https://nezamat.ir/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D9%85%D8%AF%D9%86%DB%8C/>
۱۸. همان.
۱۹. وزارت امور خارجه ایالات متحده، «گزارش‌های کشوری درباره رویه‌های حقوق بشری ۱۴۰۱: ایران»، ۲۹ اسفند ۱۴۰۱، بخش ۶.

۲۰. رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی، «ایران از افزایش ازدواج کودکان خبر داد»، ۲۹ مرداد ۱۴۰۰. <https://www.rferl.org/a/iran-child-marriages/31420642.html>

۲۱. جمهوری اسلامی ایران، قانون مدنی، ماده ۱۰۷۰.

۲۲. کمیته رفع تبعیض علیه زنان و کمیته حقوق کودک، «توصیه عمومی مشترک شماره ۳۱ کمیته رفع تبعیض علیه زنان/نظر تفسیری عمومی شماره ۱۸ کمیته حقوق کودک درباره رویه‌های زیان‌بار»، CEDAW/C/GC/۳۱/Rev.۱-CRC/C/GC/۱۸/Rev.۱ (۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۸)، بندهای ۲۰ تا ۲۲ و ۵۵(و).

۲۳. فریبرز پژوه، «آگهی ازدواج دختران ۱۳ ساله در پلتفرم فرزند یک «سردار امنیتی»»، ایران اینترنشنال، ۱۱ آذر ۱۴۰۴. <https://www.iranintl.com/fa/202511239971>

۲۴. سازمان ثبت احوال ایران، آمار رسمی ولادت سال ۱۴۰۰، گزارش شده توسط خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، بازنشر در سرپوش، «آمار تکان‌دهنده ثبت احوال از مادران ۱۰ تا ۱۴ ساله!»، ۱۴ فروردین ۱۴۰۱. <https://www.sarpoosh.com/society/family-women/family-women1401012371.html>

۲۵. سایه رحیمی، «وزارت بهداشت محدودیت سنی را برداشت؛ ۱۵ ساله‌ها باردار شوند»، ایندپندنت فارسی، ۱۸ مهر ۱۴۰۳. <https://www.independentpersian.com/node/410250/%D8%B3%DB%8C%D8%A7%D8%B3%DB%8C-%D9%88-%D8%A7%D8%AC%D8%AA%D9%85%D8%A7%D8%B9%DB%8C/%D9%88%D8%B2%D8%A7%D8%B1%D8%AA-%D8%A8%D9%87%D8%AF%D8%A7%D8%B4%D8%AA-%D9%85%D8%AD%D8%AF%D9%88%D8%AF%DB%8C%D8%AA-%D8%B3%D9%86%DB%8C-%D8%B1%D8%A7-%D8%A8%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D8%B4%D8%AA%D8%9B-%D8%B1%DB%B5-%D8%B3%D8%A7%D9%84%D9%87%E2%80%8C%D9%87%D8%A7-%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D8%B4%D9%88%D9%86%D8%AF>

۲۶. جمهوری اسلامی ایران، «سند ملی حقوق کودک و نوجوان» (۱۴۰۰)؛ «قانون حمایت از اطفال و نوجوانان» (۱۳۹۹)؛ شورای عالی فضای مجازی، «سند صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی» (۱۴۰۰). سند اخیر، کودکان و نوجوانان را برای اهداف خود افراد زیر ۱۸ سال تعریف می‌کند و حمایت‌هایی متناسب با سن در فضای مجازی پیش‌بینی می‌کند.

۲۷. ایران در ۲۲ تیر ۱۳۷۳ کنوانسیون حقوق کودک را با یک حق شرط کلی تصویب کرد که بر اساس آن «این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که هر یک از مقررات یا مواد کنوانسیون را که با قوانین اسلامی و قوانین داخلی لازم‌الاجرا مغایر باشد، اجرا نکند». مجموعه معاهدات سازمان ملل متحد، کنوانسیون حقوق کودک، جمهوری اسلامی ایران، تصویب و حق شرط، ۲۲ تیر ۱۳۷۳.

۲۸. کنوانسیون حقوق کودک، مصوب ۲۹ آبان ۱۳۶۸، مجموعه معاهدات سازمان ملل متحد، جلد ۱۵۷۷، صفحه ۳، ماده ۱.

۲۹. کمیته رفع تبعیض علیه زنان و کمیته حقوق کودک، توصیه عمومی مشترک شماره ۳۱/نظر تفسیری عمومی شماره ۱۸ درباره رویه‌های زیان‌بار، نسخه بازنگری‌شده (۱۳۹۸)، مقررات مربوط به حداقل سن ازدواج؛ همچنین بنگرید به: کمیته حقوق کودک، ملاحظات پایانی درباره گزارش‌های دوره‌ای سوم و چهارم تلفیقی جمهوری اسلامی ایران، ۲۴، CRC/C/IRN/CO/۳-۴، اسفند ۱۳۹۴.

۳۰. کنوانسیون حقوق کودک، مصوب ۲۹ آبان ۱۳۶۸، مجموعه معاهدات سازمان ملل متحد، جلد ۱۵۷۷، صفحه ۳، ماده ۱(۱).

۳۱. کنوانسیون حقوق کودک، مصوب ۲۹ آبان ۱۳۶۸، مجموعه معاهدات سازمان ملل متحد، جلد ۱۵۷۷، صفحه ۳، ماده ۱(۱).

۳۲. کمیته حقوق کودک، نظر تفسیری عمومی شماره ۱۶ (۱۳۹۲) درباره تعهدات دولت‌ها در خصوص تأثیر بخش تجاری بر حقوق کودکان، CRC/C/GC/۱۶ (۲۸ فروردین ۱۳۹۲)، بندهای ۸ و ۲۸.

۳۳. سازمان بین‌المللی کار، کنوانسیون بدترین اشکال کار کودک، ۱۳۷۸ (شماره ۱۸۲)، مصوب ۲۷ خرداد ۱۳۷۸، لازم‌الاجرا از ۲۹ آبان ۱۳۷۹، مواد ۱ و ۳.

۳۴. سازمان بین‌المللی کار، کنوانسیون بدترین اشکال کار کودک، ۱۳۷۸ (شماره ۱۸۲)، ماده ۳(الف) و (ب)؛ سازمان بین‌المللی کار، کنوانسیون کار اجباری، ۱۳۰۹ (شماره ۲۹)، ماده ۲(۱).

۳۵. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، «اصول راهنمای کسب‌وکار و حقوق بشر: اجرای چارچوب «حمایت، احترام و جبران» سازمان ملل متحد»، (۱۳۹۰) HR/PUB/۱۱/۰۴، اصل ۱ و تفسیر آن؛ کمیته حقوق کودک، نظر تفسیری عمومی شماره ۱۶ (۱۳۹۲) درباره تعهدات دولت‌ها در خصوص تأثیر بخش تجاری بر حقوق کودکان، CRC/C/GC/۱۶ (۲۸ فروردین ۱۳۹۲)، بندهای ۸ و ۲۷ تا ۲۸.

۳۶. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، «اصول راهنمای کسب‌وکار و حقوق بشر: اجرای چارچوب «حمایت، احترام و جبران» سازمان ملل متحد»، (۱۳۹۰) HR/PUB/۱۱/۴، اصل ۵ و تفسیر آن.

۳۷. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، «اصول راهنمای کسب‌وکار و حقوق بشر»، اصل ۱ و تفسیر آن.
۳۸. کمیسیون حقوق بین‌الملل، «مواد مربوط به مسئولیت دولت‌ها در قبال اعمال متخلفانه بین‌المللی»، ماده ۸ و تفسیر آن، در گزارش کمیسیون حقوق بین‌الملل درباره کار پنجاه و سومین نشست، سند سازمان ملل (۱۳۸۰) A/۵۶/۱۰. ماده ۸ به رفتار خصوصی‌ای مربوط است که بنا بر دستور، یا تحت هدایت یا کنترل یک دولت انجام می‌شود.
۳۹. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، ماده ۳۷.
۴۰. «ایران برنامه اسلامی همسریابی «همدم» را با تأیید دولت رونمایی کرد»، گاردین، ۲۲ تیر ۱۴۰۰. <https://www.theguardian.com/world/2021/jul/13/iran-unveils-state-approved-islamic-dating-app-hamdham-companion?>
۴۱. آدم و حوا، «شرایط و ضوابط»، «سیاست‌های کلی آدم و حوا»، <https://adamvahava.org/terms/>. گوگل‌پلی، «واسطه‌گری ازدواج آدم و حوا»، توسعه‌دهنده با نام «rasef co» ثبت شده است؛ توضیحات برنامه به مجوز ملی از سازمان تبلیغات اسلامی با شماره مجوز ۱۷۰۶۱۶۹۵۰۰۰ و کد شناسایی ۳۰۰۰۱ اشاره دارد.
۴۲. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، ماده ۲۸.
۴۳. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، ماده ۲۸؛ همچنین بنگرید به: ایکدر، «پلتفرم‌های دیجیتال تسهیل‌کننده ازدواج کودکان در ایران» که مسئولیت‌های مقرراتی واگذار شده به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز ملی فضای مجازی و صداوسیما را شرح می‌دهد. <https://filter.watch/english/2025/07/10/investigative-report-may-2025-child-marriage-promotion-on-domestic-platforms/>
۴۴. ایکدر، «پلتفرم‌های دیجیتال تسهیل‌کننده ازدواج کودکان در ایران». فیلترواج به نقل از یکی از تسهیل‌گران پیشین «آدم و حوا» گزارش می‌دهد که پلتفرم‌های همسریابی گزارش‌های ماهانه‌ای شامل ثبت‌نام‌های جدید، ازدواج‌های تسهیل‌شده و سن متقاضیان به وزارت ورزش و جوانان ارائه می‌کنند.
۴۵. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، مواد ۲۸ و ۲۹. <https://shenasname.ir/laws/7640-%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D8%A7%D8%B2-%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%88%D8%A7%D8%AF%D9%87-%D9%88-%D8%AC%D9%88%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%AC%D9%85%D8%B9%DB%8C%D8%AA>
۴۶. صبانیز، گزارش درباره برنامه «عصر خانواده» و تبلیغ «آدم و حوا» در تلویزیون. <https://sabanews.ir/533669/%D8%A8%D8%B1%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87-%D8%B9%D8%B5%D8%B1-%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%88%D8%A7%D8%AF%D9%87-%D8%A8%D8%A7-%D9%85%D8%AD%D9%88%D8%B1%DB%8C%D8%AA-%D9%85%D8%B3%D8%A7%D8%A6%D9%84-%D8%B1%D9%88%D8%B2-%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%88%D8%A7%D8%AF%D9%87-%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86%D9%87-%D8%A2%D9%86%D8%AA%D9%86-%D9%85%DB%8C%D8%B4%D9%88%D8%AF/>
۴۷. عبدی مدیا، «تبلیغ عجیب یک مجری صداوسیما جمهوری اسلامی برای وبسایت همسریابی روی آنتن زنده»، ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۴. <https://abdimedia.net/en/social/strange-promotion-tv-presenter-islamic-republic-iran-broadcasting-matchmaking-website-live>
۴۸. شبکه دو صداوسیما، «عصر خانواده»، مرداد ۱۴۰۵. https://tg.me/naader_shah/30492
۴۹. آدم و حوا، وبسایت رسمی. <https://adamvahava.org/>. آدم و حوا، «معرفی مجموعه آدم و حوا در تلویزیون» [ویدیوهای بایگانی‌شده]، www.aparat.com/adamvahava
۵۰. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، ماده ۳۱.
۵۱. ایکدر، «پلتفرم‌های دیجیتال تسهیل‌کننده ازدواج کودکان در ایران».
۵۲. همان.
۵۳. جمهوری اسلامی ایران، «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت»، ماده ۶۸، همراه با جدول رسمی وام ازدواج بانک مرکزی در سال ۱۴۰۴. <https://en.vazeh.com/new-hope-for-couples-government-expands-marriage-loan-options/?>
۵۴. جمعیت امام رضایی‌ها، وبسایت رسمی. <https://www.emamrezaeeha.ir/>

۵۵. مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران، پایگاه داده «گسترش عدالت»، پروفایل محمدحسین حسینی یکتا (با نام دیگر حسین یکتا).
<https://spreadingjustice.org/individual-violator/sj03312/>
۵۶. «معرفی مجموعه واسطه‌گری ازدواج آدم و حوا توسط حاج حسین یکتا»، آپارات، ۱۴۰۴.
https://www.aparat.com/v/txg507q?refererRef=channel_page
۵۷. حسین یکتا، «بازدید حاج حسین یکتا از مرکز واسطه‌گری ازدواج آدم و حوا»، وبسایت رسمی حسین یکتا، ۱۴۰۴.
<https://hosseinyekta.ir/en/haj-hossein-yekta-visited-the-adam-and-eve-marriage-mediation-center/>
۵۸. شورای اتحادیه اروپا، تصمیم اجرایی شورا ۲۵، ۲۰۲۶/۶۴۵، (CFSP) اسفند ۱۴۰۴، ردیف ۲۷۵، حسین یکتا.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A30226D0645>
۵۹. «حسین یکتا در صداوسیما: مامان‌ها و باباها، دست بچه‌ها را بگیرد و به خیابان‌ها و ایست‌بازرسی‌ها بیاورید»، ایرانیان یوکی، ۱۸ فروردین ۱۴۰۵.
<https://iranianuk.com/20260406224006048/%D8%AD%D8%B3%DB%8C%D9%86-%DB%8C%DA%A9%D8%AA%D8%A7-%D8%AF%D8%B1-%D8%B5%D8%AF%D8%A7-%D9%88-%D8%B3%DB%8C%D9%85%D8%A7-%D9%85%D8%A7%D9%85%D8%A7%D9%86-%D9%87%D8%A7-%D8%A8%D8%A7%D8%A8%D8%A7%D9%87%D8%A7-%D8%AF%D8%B3%D8%AA-%D8%A8%DA%86%D9%87-%D9%87%D8%A7-%D8%B1%D9%88-%D8%A8%DA%AF%DB%8C%D8%B1%DB%8C%D8%AF-%D8%A8%DB%8C%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D8%AF-%D8%AA%D9%88%DB%8C-%D8%AE%DB%8C%D8%A7%D8%A8%D9%88%D9%86-%D9%88-%D8%A7%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%D8%A8%D8%A7%D8%B2%D8%B1%D8%B3%DB%8C-%D9%87%D8%A7>
۶۰. «افشای نقش حسین یکتا، «اسب عربی اصیل» خامنه‌ای، در تأمین مالی دستگاه سرکوب»، ایران اینترنشنال، ۲۵ آبان ۱۴۰۱.
https://www.iranintl.com/video/ott_93104132a3e24d1eb0986ff0ab457dc2
۶۱. حسین یکتا، پست تلگرام، @hosseinyekta_ir، ۵ مرداد ۱۴۰۵.
https://t.me/hosseinyekta_ir/1054
۶۲. حسین یکتا، پست تلگرام، @hosseinyekta_ir، ۱۰ مهر ۱۴۰۵.
https://t.me/hosseinyekta_ir/1152
۶۳. وزارت خزانه‌داری ایالات متحده، دفتر کنترل دارایی‌های خارجی (اوفک)، «تحریم‌ها و به‌روزرسانی تحریم‌های مرتبط با ایران»، ۲۴ دی ۱۳۹۹ (تحریم آستان قدس رضوی بر اساس فرمان اجرایی ۱۳۸۷۶).
۶۴. آستان قدس رضوی، «بنیاد کرامت رضوی»، وبسایت رسمی.
<https://www.razavi.ir/fa/tag/%D8%A8%D9%86%DB%8C%D8%A7%D8%AF-%DA%A9%D8%B1%D8%A7%D9%85%D8%AA-%D8%B1%D8%B6%D9%88%DB%8C>
۶۵. ابراهیم رئیسی، پست تلگرام، «بازدید حجت‌الاسلام رئیسی از ستاد امام رضایی‌های بنیاد کرامت»، ۳ آذر ۱۳۹۶. پس از زلزله ۱۳۹۶ کرمانشاه، ابراهیم رئیسی، تولیت وقت آستان قدس رضوی، ستاد امام رضایی‌ها را نهادی فعال زیر نظر بنیاد کرامت توصیف کرد.
https://t.me/raisi_org/2566؛ ابراهیم رئیسی، پست تلگرام، «ستاد «امام رضایی‌ها» در مناطق زلزله‌زده کرمانشاه»، ۱۶ آذر ۱۳۹۶. ابراهیم رئیسی ستاد «امام رضایی‌ها» را نهادی معرفی کرد که توسط بنیاد کرامت آستان قدس رضوی تأسیس شده است و در جای دیگری از آن با عنوان «ستاد امام رضایی‌های بنیاد کرامت» یاد کرد.
https://t.me/raisi_org/2599
۶۶. ایسکانیوز، گزارش درباره هماهنگی حسین یکتا/جمعیت امام رضایی‌ها و آستان قدس رضوی برای فعالیت‌های امدادی و بشردوستانه.
<https://www.iscanews.ir/news/871061/%D8%A7%D9%86%D8%AA%D9%82%D8%A7%D9%84-%D8%A2%D8%B4%D9%BE%D8%B2%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%87-%D9%85%D8%AC%D9%87%D8%B2-%D8%A2%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D9%82%D8%AF%D8%B3-%D8%A8%D9%87-%D8%AF%D8%B4%D8%AA-%D8%B0%D9%87%D8%A7%D8%A8-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%D8%AA%D8%A7%D9%85%DB%8C%D9%86-%D8%BA%D8%B0%D8%A7%DB%8C-%DA%AF%D8%B1%D9%85>
۶۷. «جذب‌کننده: حاج حسین یکتا»، تهران بیورو، ۱۰ تیر ۱۴۰۵.
<https://tehranbureau.com/yekta/>؛ و خبرگزاری تسنیم، «تمرکز بنیاد کرامت رضوی بر محرومیت‌زدایی/کارآفرینی در مناطق محروم»، مهر ۱۳۹۹.
<https://www.tasnimnews.ir/fa/news/1399/08/04/2376141/%D8%AA%D9%85%D8%B1%DA%A9%D8%B2-%D8%A8%D9%86%DB%8C%D8%A7%D8%AF-%DA%A9%D8%B1%D8%A7%D9%85%D8%AA-%D8%B1%D8%B6%D9%88%DB%8C-%D8%A8%D8%B1-%D9%85%D8%AD%D8%B1%D9%88%D9%85%DB%8C%D8%AA-%D8%B2%D8%AF%D8%A7%DB%8C%DB%8C>

- [%DA%A9%D8%A7%D8%B1%D8%A2%D9%81%D8%B1%DB%8C%D9%86%DB%8C-%D8%AF%D8%B1-%D9%85%D9%86%D8%A7%D8%B7%D9%82-%D9%85%D8%AD%D8%B1%D9%88%D9%85-%D8%AF%D9%86%D8%A8%D8%A7%D9%84-%D9%85%DB%8C-%D8%B4%D9%88%D8%AF](#)
۶۸. روزنامه رسمی (ایران گزت)، «جعفر حسینی یکتا»، پروفایل شخص، کد ملی ۰۳۷۰۳۷۰۲۵۲. <https://iran-gazette.com/p/ck8ft69zgdr3>
۶۹. روزنامه رسمی (ایران گزت)، «آگهی تأسیس: جمعیت خیریه بین‌المللی امام رضایی‌ها»، روزنامه رسمی شماره ۲۱۷۹۳، صفحه ۸، ۱۷ دی ۱۳۹۸، شماره پیگیری ۱۳۹۸۳۰۴۰۰۹۰۱۱۰۹۲۷۳. <https://iran-gazette.com/n/b55ssg6xqkey>
۷۰. روزنامه رسمی (ایران گزت)، «آگهی تأسیس: صدای هوشمند آدم و حوا»، روزنامه رسمی شماره ۲۲۰۴۰، صفحه ۷، ۲۶ آبان ۱۳۹۹، شماره پیگیری ۱۳۹۹۳۰۴۰۰۹۰۱۰۸۷۱۷۴. <https://iran-gazette.com/n/cs795gu7856r>
۷۱. روزنامه رسمی (ایران گزت)، «آگهی تغییرات جمعیت خیریه امام رضایی‌ها»، روزنامه رسمی شماره ۲۲۶۹۳، صفحه ۱۶، ۲۳ بهمن ۱۴۰۱، شماره پیگیری ۱۴۰۱۳۰۴۰۰۹۰۱۱۴۶۵۹۹. <https://iran-gazette.com/n/iyaach3ec46a>
۷۲. آدم و حوا، «درباره ما». <https://adamvahava.org/about-us/>
۷۳. تهران بیورو، ایران دیتا چک، «جمال آبرومند». https://tehranbureau.com/irandatacheck/tb_index/page/4?lang=fa
۷۴. رضا حقیقت‌نژاد، «فساد در بنیاد تعاون سپاه: ۴ میلیارد دلار فقط نوک کوه یخ است»، رادیو فردا، ۲۰ فروردین ۱۴۰۰. <https://www.radiofarda.com/a/analysis-on-corruption-in-irgc/31194804.html>
۷۵. وزارت خزانه‌داری ایالات متحده، «برگه اطلاعات: خزانه‌داری نهادهای ایرانی وابسته به سپاه و کشتیرانی جمهوری اسلامی را تحریم کرد»، ۳۰ آذر ۱۳۸۹. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/tg1010>
۷۶. ایران اینترنشنال، «اختصاصی: جمال‌الدین آبرومند، دستیار قالیباف، بخشی از پول نیروهای نیابتی سپاه را تصاحب کرده است»، ۱۶ بهمن ۱۴۰۱. <https://www.iranintl.com/fa/202302058257>
۷۷. دیده‌بان حقوق بشر و دیگران، «ایران: بیانیه مشترک درباره حکم دادگاه برای انحلال گروه خیریه برجسته»، ۲۰ اسفند ۱۳۹۹. <https://www.hrw.org/news/2021/03/10/iran-joint-statement-court-ordered-dissolution-prominent-charity-group>
۷۸. مرکز حقوق بشر در ایران، «همدستی نهادهای امنیتی و قضایی در انحلال بزرگ‌ترین سازمان مردم‌نهاد ایران»، ۱۴ اسفند ۱۳۹۹. <https://iranhumanrights.org/2021/03/security-establishment-and-judiciary-collude-in-disbandment-of-irans-largest-ngo/>
۷۹. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، «اصول راهنمای کسب‌وکار و حقوق بشر»، اصول ۱۱ تا ۱۳ و ۱۷ تا ۲۱.
۸۰. آدم و حوا/جمعیت امام رضایی‌ها، بروشور تبلیغاتی مؤسسه تسهیل و توانمندسازی ازدواج آدم و حوا، بخش آموزش. <https://www.emamrezaeaha.ir/adamohava.pdf>
۸۱. آکادمی آدم و حوا. <https://app.adamvahava.org/#/academy>
۸۲. گوگل، «به خطر انداختن کودکان»، سیاست‌های برنامه توسعه‌دهندگان گوگل‌پلی. <https://support.google.com/googleplay/android-developer/answer/9878809?hl=en>
۸۳. گوگل، «به خطر انداختن کودکان - سیاست استانداردهای ایمنی کودک»، سیاست‌های برنامه توسعه‌دهندگان گوگل‌پلی. <https://support.google.com/googleplay/android-developer/answer/14747720?sjid=461493724002373914-NC#zipy=%2Cwhat-category-of-apps-are-in-scope-for-this-policy%2CChow-do-i-know-if-my-app-is-considered-part-of-the-social-or-dating-category%2Cwhat-if-my-app-is-not-for-kids-or-does-not-allow-kid-users-what-if-my-app-is-just-for-adults-what-if-my-app-is-age-gated%2CChow-do-you-define-csae%2CChow-do-you-define-csam%2Cwhat-are-the-requirements-for-the-csae-published-standards%2Cwhat-kinds-of-in-app-mechanisms-should-my-app-have-can-users-report-through-an-email-or-form%2Cwhat-does-it-mean-to-take-appropriate-action-to-address-csam%2Cdo-these-standards-align-with-global-norms-on-child-safety-standards%2Cwho-should-be-my-designated-csam-point-of-contact-does-it-need-to-be-a-specific-role>
۸۴. گوگل، «الزامات برنامه‌های دارای قابلیت‌های جانبی دوست‌یابی یا همسریابی»، راهنمای کنسول پلی. <https://support.google.com/googleplay/android-developer/answer/16838200?sjid=5477942900737150902-NC>
۸۵. گوگل، «رده‌بندی محتوا»، راهنمای کنسول پلی. <https://support.google.com/googleplay/android-developer/answer/9898843?hl=en&>

۸۶. متا، «استثمار انسان»، استانداردهای جامعه. <https://transparency.meta.com/policies/community-standards/human-exploitation/>

۸۷. متا، «استثمار و سوءاستفاده جنسی از کودکان و برهنگی»، استانداردهای جامعه. <https://transparency.meta.com/policies/community-standards/child-sexual-exploitation-abuse-nudity/>

۸۸. هیئت نظارت متا، «ویدیوی آرایش ایرانی برای یک ازدواج کودک»، پرونده IG-MR، ۱۹۰۳۷-۲۰۲۴ مهر ۱۴۰۳. <https://www.oversightboard.com/decision/ig-3r8rqiaq/>

۸۹. آدم و حوا، حساب اینستاگرام، @adamvahava_org، بایگانی/تصویر ثبت‌شده توسط مجموعه فعالان حقوق بشر، شهریور ۱۴۰۵. https://www.instagram.com/adamvahava_org/

۹۰. آدم و حوا (@adamvahava_org)، تردز. https://www.threads.com/@adamvahava_org

۹۱. مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران (مجموعه فعالان حقوق بشر) با حمایت حقوقی «آپ‌رایتس»: «آزار و تعقیب جنسیتی و سیاسی در ایران دست‌کم از شهریور ۱۴۰۱»، مجموعه فعالان حقوق بشر، ۲۰ آذر ۱۴۰۲. <https://www.hra-iran.org/hra-with-legal-support-of-uprights-gender-political-persecution-in-iran-since-at-least-sept-2022-2/#:~:text=Given%20the%20legal%20analysis%20of,the%20HRC%20in%20March%202024>

ISBN 979-8-9901571-8-7

90000>

9 798990 157187